

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

— Z *Wiédnia d. 12. Września.* —

Arcy-Xiężna Henryka, Matżonka Arcy-Xięcia Karola, powiła szczęśliwie Xiężniczkę w d. 10. Września 1825 rano o godzinie wpół do piątej.

Tego samego dnia, z południa o godz. 5. nastąpił Chrzeszt w obecności NN. Cesarstwa Ich Mość, Arcy-Xiężąt i Arcy-Xiężniczek, iakoteż Xięstw Nassauskich; obrzędu tego dopełnił w domu Arcy-Xięcia Karola, przewielebny JX. Biskup Antinopolitański i Jenerałny Wikaryusz Steindl.

Matką Chrzeszną była N. Cesarzowa i Królowa. Nowonarodzona Xiężniczka otrzymała imię Karoliny, Ludwiki, Krystyny.

Arcy-Xiężna Henryka po rozwiązaniu Swoim spokojnie noc przepędziła, i wraz z nowonarodzoną Xiężniczką pożądanie zdrowia.

Gazeta połączona Budy i Pesztru donosi z d. 8. t. m. z Budy, co następuje:

»W skutek najwyższego rozkazu wzięto wczoraj w południe z tutejszego Król: zamku Koronę wraz z innymi klejnotami do Koronacyi w zapieczętowaney szkatule, i posłano ją przez Król: Węgierskiego Wielkorządztwa Radcę, Najwyższego Dyrektora Kommissoryjatu prowincyynego i t. d. Stefana Vég, Król: Węgierskiego Strasznika, tudzież pod zastawą C. K. Kapitana Stefana Papianowicza, Dowódcy Król: Węgierskiej straży Koronney z kilkoma ludźmi do Preszburga, gdzie jutro stanie. Stanowiska nocne są: Gran i Raab. Powóz, w którym znajduie się Korona, prowadzić będzie także z Budy do Preszburga od stanowiska do stanowiska szlachta na koniu z przyległych Komitatów. Straż Koronna wyruszyła na wozach w d. 5. t. m. do Preszburga.»

Z Preszburga donosi tameczna Gazeta z d. 6. Września: »Ludność miasta naszego co godzina się powiększa! — Większa część Deputowanych na Seym już przybyła, reszta, do której Magnatów i Urzędy liczyć trzeba, przybędzie jutro lub pojutrze, ponieważ według najwyższego postanowienia Seym w Niedzielę począć się powinien. Działalność i niezamordowana czynność wszystkich Władz, w krótkim czasie przysposobiła mieszkania dla NN. Gości, iakoteż Deputowanych, a Magistrat przedsięwziął wszelkie środki, aby gmachy

publiczne, ulice i drogi w obwodzie mieyskim, stósownie do tak nadzwyczajney uroczystości przysposobić. Część ulic naszych ma nowy tretoar na sposób Wiedeński, zaś wszystkie ulice wewnątrz miasta i niektórych przedmieść są nowo brukowane. Dla oświecania podawano nowe latarnie i wszystkie publiczne gmachy odnowiono, szczególnię teatr mieyski został wewnątrz rozszerzony i gustownie przybrany. I obywatele byli czynnymi; wiele domów przez nowe wytynkowanie stało się ozdobniejszych, i wszyscy ubiegają się, aby uroczystości Koronacyi N. Pani, naszey Matki, godnie odpowiedzieć.»

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Zjednoczone Stany Ameryki północney.

Na warsztatach Nowo-Yorskich nadzwyczajna panuje czynność. Budują dwa liniowe okręty, dwie fregaty i dwie korwety, które, iak słychać, przeznaczone są dla Kolumbii i Meksyku. Okręt Kolumbijski naprawiają; a oprócz tego budują 12 okrętów kupieckich i 8 statków parowych. W arsenale morskim rozpoczęto budować 2 fregaty i 2 korwety.

Ameryka Hiszpańska.

W d. 16. Czerwca stanęła w Montevideo pierwsza wyprawa z Rio de Janeiro wysłana. — Podczas panowała zupełna spokojność w Montevideo, i mieszkańcy nie mieli obawy. Powstanczy poróżnili się, i brakowało im pieniędzy i broni. Oprócz tego nie byli urzędzeni.

Admirał Brazylijski, Lobo, opuścił Montevideo, i udał się do Buenos-Ayres dla oznajmienia tamecznemu Rządowi, aby nie posłał więcej Powstanców w Montevideo broni i pieniędzy, inaczey będzie Buenos-Ayres wydana wojna, i uyscie rzeki de la Plata ogłoszone zostanie za będące w stanie oblężenia.

Rząd Buenos-Ayreski żądał od tamecznego Kongressu pozwolenia wzmocnić woysko na linii Uruguay, iako środek ostrożności na wypadki wojny w Bandzie Oryentalney (Montevideo). Kongres upoważnił do tego Rząd pod d. 11. Maia. Gubernatorowie różnych prowincy, usią wszystkie woyska niepotrzebne do służby wewnętrzney dostawić pod rozporządzenie Rządu, takowe we-

sprzyć milicją, i wszystkich rekrutów, i takich można mieć wysłać na granicę. Władza wykonawcza starać się ma o pieniądze dla wykonania tego potrzebnego środka.

Hiszpania.

Gazeta Madrycka zawiera doniesienia wielu Dowódców korpusowych, że wszystkie oddziały wojska, które fałszywymi rozkazami uwiedziono, powróciły znowu pod swoje chorągwie.

Gwiazda odebrała przez nadzwyczajną sposobność listy z Madrytu z d. 28. Sierpnia. Wiadome tam już były bliższe szczegóły wzięcia w niewolę Bessiera i onegoż rozstrzelanie. Wyrok takowy spełniono na nim i jego współuczestnikach w głównej kwarterze Jenerała d'Espagne w Medyna. Jeden tylko z nich uciekł. Bessiers i towarzysze przy nim pozostali, paśli konie w pewnej wsi, podczas gdy Pułkownik Alkain tamże nadciągnął. Bessiers tylko miał czas dosiąść konia i uciec; atoli, gdy ten był zmęczony, zatem wpadł w ręce Pułkownika, który go ścigał, przy czem zranil się w udo. On i jego towarzysze zamknięci zwyczajem Hiszpańskim na trzy dni do kłapicy, d. 26. Sierpnia zostali rozstrzelani. Ostatnie ich słowa były: »Niech żyje Król! Śmierć Ministrom!«

W d. 19. Sierpnia powieszono także w Rea Don Juana Martin, zwanego el Empecinado.

Biała Chorągiew donosi, że Jenerał Cruz, znajdujący się w La Granja, na pierwszą wiadomość o powstaniu Bessiera, został tknięty apoplexyją, i jeszcze jest niebezpiecznie chory, zaś Prezydent Rady Kastylskiej, P. Villela, dostał pomieszania, które przy jego podeszłym wieku trudne będzie do wyleczenia.

Wielka Brytania i Irlandya.

Towarzystwo, które się teraz właśnie związało ma nazwisko: Kompania Indyjska do odbywania podróży morskiej okrętami parowymi i z żaglami jakoteż przewozu lądowego i handlu. Ma ono zamiar posłać okręty parowe i inne z Tamizy i innych portów Angielskich z towarami i podróżnymi morzem śródziemnem do Indyiów, towarzysze zaś i podróżnych przystawiać lądem do jakiegobądź portu morza czerwonego, a z tamąd do Indyiów, przeproc prawie półowa terazniejszej drogi oszczędzoną będzie. Inne towarzystwo ma tytuł: Kompania żegluga statkami parowo-pocztowymi między Demerary, Surynam, Trinidad i przyległymi wyspami. Kapitał wynosi 150,000 funt. szterl. podzielony na akcye po 50 funt. szterl.

Mówią, że wewnątrz kraju mają być założone stawy obszerne na chowanie ryb morskich.

Anglik pewien, który w tćy chwili zwiedza nowe Państwa Ameryki, pisze do swego przyjaciela w Londynie: »Wszystko, co tylko tu widziałem, utwierdza mię w tćm zdaniu, które niejało z przeczucia powziętem, że te tak nazwane nowe Rzeczypospolite dalekiemi są od owego stopnia dojrzałości społeczeńey, który zapewnia trwałość wszystkim wielkim rewolucyjom politycznym. Zepsucie obyczajów jest oburzające; sięga wszystkich klass mieszkańców, i można rzec, iż to jest stan rzeczywisty społeczności tamtejszey. Wiadac tam występki z pewnym gatunkiem upodobania pełnione, które w Europie, w kraju największemu zepsuciu obyczajów niegłym, przynajmniej zasłoną wstydu pokryte. Oycowie z synami, żony i mężowie niszcza swój majątek przy iednymże stole gry, zdzierają się wzajemnie bez względu i skrupułu. Gra jest tam główną naučnością; do tego zaś stopnia dochodzi, że na iarmarkach po małych miasteczkach, rozstawiają stoły pod gołym niebem, i do nich przystęp otwarty każdemu bez różnicy płci i stanu. Jenerał gra obok prostego żołnierza; młoda elegantka siada obok Indyjanki, której całem odzieniem jest tylko iey poucho, a całym majątkiem iey mierna bardzo zastłaga, a która tymczasem z zinną krwią przegrywa w kilku minutach owoc trzech lub czteromiesięczney swęj pracy. Widziałem w Bogota, iak ieden z tych nieszczęśliwych ludzi przegrał czternaście dublonów do iednego z Radców Stanu i wyliczył ie z największą uniżonością na znak wdzięczności. Ta uniżoność klass niższych powinna zwrócić uwagę miłośników Rzeczypospolitych. Niewolnik Antillów nie jest nleglejszym Panu swojemu, iak krajowiec Ameryki kreolowi: ten tu należy do klasy uprzywilejowanej, gdy tymczasem pierwszy ledwie się różni od zwierząt; trzeba bowiem pamiętać, że rewolucya Ameryki południowej zrzadzona jest przez Amerykanów i i na korzyść ich, to jest przez tych, którzy się urodzili w tym kraju z rodziców będących narzdzieniem tyranii kraju macierzystego, na którym tak inoeno się uskarżano. — Nie wiem, czy wasa Pradtowie, Humowie i inni deklamatorowie Europejscy rozumieją ustawę towarzyską; lecz to jest pewnem, że tu iedyną umową towarzyską jest władza mocniejszego nad słabszym; gdyż ubożsi są właśnie w tym samym stanie, w iakim byli za Rządów Hiszpańskich. W ogóle uważając pyszne te okolicy, zostawione samym sobie, staną się tupem bezrządu i nieładu, towarzysów nieodłącznych niewiadomości i zapsucia. Może kiedyś będą Rzeczypospolite godne tego nazwiska; lecz składać się będą z emigrantów Angielskich, Francuzkich i Niemieckich, których bogactwo i płodność ziemi w tamte strony zwabiają.«

Francya.

Król rozporządzeniem swoim z d. 1. Września posunął na stopień. Kontra-Admirała Barona Makau, Kapitana okrętu liniowego. Słychać, że Król udać się miał w d. 19. Września na trzy dni do Rambouillet a w d. 1. Paźdz. na 15 dni do Fontainebleau. Xiężna Berry przybyła w d. 30. Sierpnia do Amiens.

Monitor z d. 2. Września zawiera następującą Królew. rozporządzenie: »Karol z Łaski Będzcy, Król Francyi i t. d. Ponieważ przygotować chcemy potrzebne środki, aby oddać słuszność reklamacyom, jakie byli osadnicy na S. Domingo w skutek naszego rozporządzenia z d. 17. Kwietnia r. b. zanosić będą, zatem po Zdaniu Sprawy Prezydenta naszej Rady Ministrów rozkazaliśmy i rozkazujemy, co następuje: Art. 1.) Utworzona być Kommissyia przygotowawcza, aby rozpoznawała i przetożyła a) własność reklamacyi mających być podanemi od byłych osadników na S. Domingo, tychże dziedziców lub nabywców dziedzictwa, b) posady i środki repartyeyi przeznaczonych onymże summ. Art. 2.) Na współczłonków tej Kommissyji są mianowani: Nasz Stryż Xiążę Levis, Par Francyi, Minister Stanu, jako Prezydent; Margrabia Barbé Marbois, Par Francyi, Minister Stanu pierwszy Prezydent naszej Izby obrachunkowej; Wice-Hrabia Lainé, Par Francyi Minister Stanu, Hrabia Segur, Par Francyi, Hrabia Bégouen, honorowy Radca Stanu; P. Pardessus Członek Izby Deputowanych, Radca przy naszym Sądzie kassacyyym, P. Gautier Członek Izby Deputowanych; P. Levesque Członek Izby Deputowanych; Hrabia Alexander de la Borde Pułkownik Hrabia Galifet; P. Flanet, Członek Radyosad. Art. 3.) Ministrowie nasi jak dalece się każdego dotyczy upoważnieni są do wykonania niniejszego rozporządzenia.

Karol.

Prezydent Rady Ministrów
de Villele.

Dokończenie aktu oskarżenia przeciwko Kuryierowi Francuzkiemu i Konstytucyoniście, w przeszłym Numerze przerwanego:

Potem na poparcie tych ogólnych okrzyków drukują oba dzienniki tysiąc anegdotek tak krajowych jako i zagranicznych, zdolnych do podrażnienia umysłów nierozważnych, względem których anegdotek nikt się przekonać nie stara o ich prawdziwości ani nawet pyta się, czy dowodami takimi są poparte.

Te ciosy tym sposobem zdawane wierze i ię kaptanom, odnawiają się codzien w każdym Numerze, i co jest największym dowodem przewrotnych chęci które Redaktorów pobudzaią do

tego wylewu czarnęj złości, że nigdy o Duchownych nie znajduie się wzmianka tylko wtenczas kiedy ich mają oezerniać. Żeby też słowo tedno na wykazanie enot i dobrodziejstw, które przynosi oświecona i rozumna pobożność, tak dalece że ci, którzy każdego poranku opierają swoje zdanie na słowach Dziennika, przychodzą nie znacznie do tego niezbitego przekonania, że Religia katolicka niezem więcej nie jest tylko źródłem fauatyizmu, pychy i przesładowania.

I w rzeczy samej jest to cel do którego dążą oba Dzienniki; będące tylko trąbami antireligiynego stronnictwa.

Czekając na zupełną zagładę wszelakiej Religii, tynczasem opiekują się protestantyzmem.

W tym duchu pochlebiamy przedsięwzięciom, które potwarczym sposobem przypisują gininie Ver-soix; że przejdzie na inną Religiją, jeżeli ię nie dadzą Plebana, któryby się liberalistom podobał.

W tym duchu ci pobożni katolicy czynią deklaracye Genewczykom o zabiegach używanych, jak mówią, przez Xięży do nawracania ich dzieci, i ostrzegają oyców familii, ażeby się mieli na ostrożności przeciwko podobnym przedsięwzięciom; tolerancya nieco cieśniona, która można dziwić się, że nie jest rozciągnięta do dzikich ludzi, których Missyjonarze nasi, z narażeniem się na męczeństwo chcą nawrócić do Religii chrześciańskiej.

Tym sposobem malują katolicyzm jako przeciwny wszędzie wolności i który przez to przeciwienie się przeszkadzał wyzwoleniu Katolików Irlandzkich.

Tym sposobem wskazują wiernym, zapewne jako drogę prowadzącą do zbawienia, żeby przestali bywać w kościołach i udawać się do Xięży; tym sposobem jeszcze radzą, ażeby, gdy Xięża przyjąć ich nie zechcą, zrzucili piasek z nóg swoich i poszli gdzieindziej; tym sposobem nareszcie wskazują chresuym oycom i matkom, których Xięża katolicy przyjąć nie chcą, ażeby poszli zakofatać do drzwi imięy ubłaganych, i prosić innych sług Boga chrześcian o modły i święconą wodę, którey im katolicy odmawiają. I te rady są słuchane. Ci sami Dziennikarze w zuchwatości swojej filozoficznej chcą tego dowodzić. Głoszą list nieznanomego jakiegoś człowieka, który będąc obrażonym jak sam wyznaie o zabranie malowidła gorszacego, z wyroku Władzy przełożonę nad obyczajami, niekontent prócz tego, że Xiędz nie chciał mu przyjąć na chrzcicie dla iego dziecka imienia pogańskiego, poszedł do Pastora protestanckiego, jako grzeczniejszego, i cieszy się, że się stał apostatą. W tem miejscu można sądzić o rozumie i dobrej wierze tych nieprzyjaciół wszelkiego nawracania, którzy krzyczą

na Protestantów, ażeby się nie dali nawracać Katolikom, a na Katolików, ażeby porzucili swoją wiarę i zostali Protestantami. Pomimo ich obłądy, ich zamiary na iaw wychodzą. Ich występne przedsięwzięcie podkopania Religii postępuje. Czas jest, ażeby sprawiedliwość otworzyła oczy na te szaleństwa i starała się je powściągnąć. Z tych powodów Prokurator Jeneralny królewski wzywa pierwszego Prezydenta sądów królewskich, ażeby go upoważnił zapoznać odpowiedzialnych autorów pism, pod tytułem: Konstytucjonista i Kuryer Francuzki, na dzień i godzinę którą się podobą pierwszemu Prezydentowi przed sąd na audyencyją publiczną obu Izb; ażeby również pierwszy Prezydent, z powodu, że te dwa Dzienniki noszą uszczerbek sławie i poszanowaniu iakie się należy Religii państwa w umieszczaniu różnych pism szkodliwych, których wyciągi w załączonym annexe znajdują się przy zakomunikowaniu ich oskarżonym, raczył tymczasem Dziennikarzy w urzędowaniu ich zawiesić, iako to: Konstytucjonistę przez miesiąc, Kuryera zaś, z powodu recydywy na trzy miesiące i zapłacenie kosztów.

W Paryżu, dnia 30. Lipca 1825 r.

Bellart.

Tamy Ourcq kanału zostały powtórnie między Neufchalles i Varinfroy przerwane; okolice przyległe zalala woda.

Dziennik Angielski Public Ledger mówi o mniemanem w Spa kongresie, na którym miano się naradzać, «czyliby twierdze Landau i Philippeville tylko na lat dziesięć odstąpione, nie mogły być zwrócone Francji z uwagi teyże dobrego zachowywania się?» Żadna z lepszych gazet Londyńskich nie powtórzyła tey wedorzeczney wiadomości, ale uczyniło to wiele Francuzkich. Teraz zaprzeczają onym Gwiazda i Dziennik rozpraw. Potrzeba tylko przeczytać traktat Paryżki pokoiu, aby się przekonać, że wspomniane twierdze na zawsze są odstąpione, i mowę Xięcia Richelieu, by wiedzieć, że ten pokój żadnych tajemnych nie obeymował artykułów.

Prussy.

Podług uwiadomienia głównego zarządu Pruskiego długu Stanu, dług Stanu 11 mil. 242541 taler nie przynoszący procentów (Rewersy skarbowe i talerowe i byle niegdy kassowe bilety Saskie) zamieniony został teraz zupełnie na listy zastawne, mianowicie już pierwey przez assygnaty kassowe po 1 tale. i po 5 tale. a reszta przez assygnaty po 50 tale.

Na nadzwyczajnym jeneralnem posiedzeniu Członków kompanii Państw zachodnio-indyjskiej

w Elberfeldzie uchwalono wniesione pomnożenie funduszu kompanii z 1 mil. Prusk. taler. na 2 mil., przez utworzenie nowych akcyj.

Daléj oświadczyła Dyrekcyja, iż na naybliższym posiedzeniu wniesie, aby tak Szwajcarskie (stosownie do żądania z Szwajcaryi odebranego) iak i Niderlandzkie wyroby i płody, w handlu kompanii z Niemieckimi porównać, ponieważ z iednej strony Szwajcaryja coraz więcéj wkłada kapitałów do instytutu, z drugiey strony towarzystwo handlowe Niderlandzkie, towarami Niemieckimi handluje, a dyrekcyja życzy sobie odpowiadać zasadzie wzajemności.

Izba handlowa w Kolonii zdała niedawno sprawę iako prospekt do utworzenia towarzystwa Prusko-Reńskiego żegluzi parowej. Uprzedni kapitał ograniczać się będzie na 240,000 tale. w kurancie; ponieważ pierwsze potrzeby więcéj niezdaia się wymagać. Przez podział tey summy na 1200 akcyj, każda po 200 tale. w kur. Prusk. jest zamiar, aby także i szyprom ułatwić nabycie akcyj, i by tyle ile można osób miało udział, ponieważ rzecz staie się bardziey użyteczną im więcéj jest własnością wielu.

Gazeta Pruska Stanu z d. 29. Sierpnia mówi: «Gazeta powszechna z d. 2. t. m. (Nr. 214.) zawiera pod artykułem Prussy» List z Berlina z d. 26. z. m. donosi na końcu: że zwyczaj 140000 talerów z potrącen od pensy urosły, będzie między tych urzędników podzielony, którzy w tey mierze naywięcey byli czynnymi. Redakcyja powszechney Pruskiej Gazety Stanu upoważniona jest doniesienie to ogłosić za bezzasadne i zmyślone.»

Niemcy.

W. Xiężę Konstantyn przybył w d. 1. Września do Frankfurtu.

Rossyja.

Gazety Berlińskie donoszą z Petersburga z d. 27. Sierpnia: «Pewne pismo Angielskie unięściło; że Xiężę Indyjski Runjeet-Sing ma 50000 ludzi na sposób Europejski urządnego woyska, dowodzonego przez Francuzkich i Rossyjskich Oficerów. Co się dotyczy ostatniey części tey wiadomości, tedy takową Dziennik Petersburski urzędownie za fałszywą ogłasza, albowiem żaden Rossyjski żołnierz ni też Oficer Rossyjski nie znajduje się w służbie iakiegobądź Xięcia Indyjskiego. W ciągu Czerwca wprowadzono do Rigii towarów zagranicznych za 1738314 rubli, a ekspedyowano morzem różnych towarów Rossyjskich za 8750631 rubli.